

Каношко Альона Володимирівна,
студентка юридичного факультету
Науковий керівник – к.ю.н. Кузьміна І.С.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ: ЗІТКНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ПОЗИЦІЇ

Демократизація суспільства, захист прав і свобод людини стає деталі актуальнішою у світлі міжнародного співробітництва. Актуальності дана проблематика набула після закінчення Другої світової війни, зокрема було прийнято ряд міжнародних договорів, в тому числі Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р., метою якої виступає захист прав людини. Україна, як країна, що невинно європеїзується, закріпила усі провідні та керівні положення цієї Конвенції у своїх нормативно-правових актах, в тому числі й в Основному Законі.

Крім декларування прав і свобод людини як у національному, так і в міжнародному законодавстві, існує й гарантія судового захисту їх порушення. Таке право не набуває обмежень ні під тиском політичних, економічних, соціальних подій, ні в умовах воєнного, надзвичайного стану, ні за будь-яких інших подій. Проте статистичні дані щодо звернення до суду за встановленням, відновленням своїх порушених прав свідчать про надзвичайну кількість їх порушення, що з кожним днем зростає.

В Україні гарантується право кожній особі звернення до суду за захистом своїх прав, а при використанні усіх національних засобів такого захисту вбачається можливість звертатися за захистом порушених прав до Європейського суду з прав людини [1, с. 2].

Європейський суд з прав людини – це постійно діючий міжнародний судовий орган, заснований Радою Європи з метою захисту громадян її держав-членів, виявлення порушень Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у країнах, які її підписали, та перевірки дотримання державами прав і гарантій їх забезпечення, передбачених Конвенцією. ЄСПЛ приймає до розгляду скарги щодо порушення прав людини державою (державними установами) після того, як відповідні скарги пройшли всі судові інстанції в цій державі та не були ними задоволені. Він не може виступати апеляційним органом щодо національних судів, проводити нові слухання у справах, скасовувати, змінювати чи переглядати ухвали національних судів або закони, прийняті на національному рівні. Рішення ЄСПЛ є обов'язковими для держав, яких воно стосується, і підлягає виконанню [2, с. 4].

Статистичні дані щодо прийняття рішень у справах проти України свідчать про недосконалість судочинства та правосуддя в Україні. Україна, на жаль, займає провідне місце в анти-рейтингу країн, що порушують права лю-

дини, невірно тлумачать норми матеріального і процесуального права, виносять неправомірні рішення.

Європейський суд з прав людини постійно приймає рішення, виносить вироки та інші процесуальні документи. Але, як показує досвід, представники судових інстанцій в Україні не готові до виправлення помилок, замість того щоб проводити зміни, беручи за основу концепцію та правову позицію Європейського суду, знову й знову здійснюється порушення прав людини. Тобто національні органи правосуддя недостатньо готові для імплементації судових рішень ЄСПЛ на українську площину.

Практика посилення на судові рішення Європейського суду демонструє неспроможність вітчизняних правознавців вірно застосовувати норми та висловлювати чіткі пояснення для прийняття того чи іншого рішення на основі практики ЄСПЧ. У зв'язку із цим судді посилаються лише на назву самого рішення без вказівок на конкретну норму чи думку європейських суддів, або з посиланням, але без вказівок на співвідношення національного права.

Крім цього, суддівський корпус не має чіткого уявлення як саме застосовувати правову думку Європейського суду з прав людини. Ряд суддів застосовує норми Конвенції та практику їх застосування, що міститься у винесених рішеннях, інша частина суддів застосовує практику європейських колег як нерозривне доповнення до власної думки, відповідно до національного законодавства, в третьому випадку рішення ЄСПЛ виступає в якості тлумачення, коментаря до законодавства.

Отже, кожна особа в Україні може скористатися можливістю захисту своїх прав у національних судах загальної юрисдикції та має право звертатися за захистом порушених прав до Європейського суду з прав людини.

Європейським судом прийнято досить багато рішень у справах проти України, якими дії судових органів визнавалися такими, що призвели до порушення гарантованих Конвенцією прав.

Отже, Європейський суд з прав людини – це унікальна судова інстанція на території Європи. Він захищає права людини при використанні усіх національних правових засобів. Але, попри надзвичайні функції ЄСПЛ, практика посилення на судові рішення Європейського суду демонструє неспроможність вітчизняних правознавців вірно застосувати норми та висловити чіткі пояснення для прийняття того чи іншого рішення на основі практики ЄСПЛ. У зв'язку із цим судді посилаються лише на назву самого рішення без вказівок на конкретну норму чи думку європейських суддів або з посиланням, але без вказівок на співвідношення національного права.

1. Данічева К. П. Європейський суд з прав людини та Україна: огляд пілотних рішень. *Вісник Харківського нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Серія: Право.* 2016. Вип. 22. С. 70–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPR_2016_22_17

2. Тімашов В. О. Європейський суд із прав людини як засіб захисту прав людини в Україні. *Наукові праці Нац. ун-ту «Одеська юридична академія».* 2015. Т. 15. С. 276–284. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nponyua_2015_15_31.